

NORGES BONDELAG



Lokallagshåndbok

Forord

Norges Bondelag oppnår resultater. En forutsetning for dette er en velfungerende organisasjon. Dette krever interesserte, engasjerte og dyktige tillitsvalgte i alle ledd. Vi er avhengige av at medlemmer er villige til å ta på seg tillitsverv og at de fungerer godt i denne rollen.

Denne håndboka er beregnet på deg som er lokalt tillitsvalgt i Norges Bondelag. Lokallaga er grunnfjellet i organisasjonen, og de gjør en uvurderlig innsats.

Lokallagshåndboka skal være en hjelp til opplæring i grunnleggende og praktisk organisasjonsarbeid, og vi håper den vil gjøre deg mer trygg og bevisst på din rolle som tillitsvalgt.

Alle som er nye i lokallagsstyret bør få et eksemplar av Lokallagshåndboka. Bruk boka som inspirasjon, som oppslagsverk eller som grunnlag for en studiering.

Oslo, juni 2018

Norges Bondelag

Innhold

1.	Å være tillitsvalgt	4
2.	Lokallaget - grunnfjellet i Norges Bondelag	6
3.	Styrearbeid i lokallaget	10
4.	Aktiviteter i lokallaget	16
5.	Å arrangere møter	19
6.	Valgkomitéarbeid	25
7.	Litt bakgrunnsstoff om Norges Bondelag	27
8.	Studieplan	31



1. Å være tillitsvalgt

Norges Bondelag er en demokratisk organisasjon. Innflytelsen til det enkelte medlem er avhengig av at medlemmer engasjerer seg og av at ledelsen legger forholdene til rette for medlemsdeltakelse.

Som tillitsvalgt i lokallaget er du valgt til å tale på vegne av medlemmene. Et tillitsverv er ikke en uinnskrenket makt til å ta avgjørelser på medlemmenes vegne, og det er viktig å vurdere i hvilke saker det er nødvendig å trekke medlemmene inn i avgjørelser. På den andre siden har du blitt vist tillit fra medlemmene og de forventer at du skal bruke egen vurderingsevne til å ta de beste beslutningene på deres vegne. Vær derfor ikke redd for å undersøke saker og danne deg dine egne meninger om dem.

Som tillitsvalgt har du mange muligheter:

- **Mulighet til påvirkning**
Som tillitsvalgt har du en mulighet til å påvirke hva organisasjonen skal mene i viktige saker. Du er også med på å prioritere hvilke saker laget skal engasjere seg i og hva lokallaget skal drive med.
- **Plikt og ansvar**
Noen ganger tar vi på oss tillitsverv av plikt eller ansvarsfølelse. Noen må gjøre jobben for at organisasjonen skal fungere og oppnå resultater. I lokale Bondelag er det sterke tradisjoner for at vi deler på oppgavene og tar en periode hver. Har du tatt på deg oppgaven som tillitsvalgt av pliktfølelse, håper vi likevel du vil oppleve at vervet gir deg noe tilbake.
- **Mulighet til utvikling**
Mange opplever det å ta på seg et tillitsverv som en mulighet til personlig utvikling. Som tillitsvalgt lærer du nye ting og får brukt andre sider ved deg selv enn det du kanskje gjør i det daglige arbeidet. Norges Bondelag ønsker å gi god opplæring til sine tillitsvalgte, slik at de lærer mer om landbruk og politikk, men også utvikler seg ved å lære å organisere, presentere, bli gode i media osv.
- **Mulighet til å bygge nettverk**
Som tillitsvalgt vil du ha mulighet til å utvide ditt faglige og sosiale nettverk. Møteplassene er mange. Du blir kjent med andre tillitsvalgte og ansatte i Bondelaget, og du kan treffe politikere, byråkrater og representanter for andre samarbeidende organisasjoner.



2. Lokallaget - grunnfjellet i Norges Bondelag

Med 515 lokallag fordelt over hele landet, har Norges Bondelag et organisasjonsapparat mange misunner oss. Med 3000 lokale tillitsvalgte sier vi at lokallaga er grunnfjellet i organisasjonen. Norges Bondelags resultater er avhengig av et fungerende lokallagsapparat.

2.1. Hvorfor er lokallaget viktig?

Forutsetning for å være en demokratisk organisasjon

For at Norges Bondelag skal bli tatt på alvor, og hevde krav og meninger på medlemmenes vegne, må vi ha et medlemsdemokrati. Det er vanskelig for en organisasjon å fylle rollen som talerør for en stor gruppe uten et velfungerende og livskraftig lokalt ledd. Det er først og fremst her enkeltmedlemmet kan hevde sin mening og være med på å velge hvem som skal kunne tale på deres vegne.

En lyttepost for organisasjonen

Styret i Norges Bondelag bruker lokallaga for å skaffe seg et inntrykk av hva som rører seg blant medlemmene. Viktige saker blir sendt på høring, og innspill fra lokallaga kan avgjøre hvilke saker som blir tatt opp og arbeidet med.

Aksjonsberedskap

Lokallagas innsats er avgjørende for at Norges Bondelag skal kunne gjennomføre kraftfulle aksjoner i forbindelse med brudd i jordbruksforhandlingene. Vi har flere ganger vist evne til å koordinere aksjoner i hele landet og skape stor oppmerksomhet i både sentrale og regionale medier. Å vite at lokallaga har den nødvendige aksjonsberedskapen gir forhandlingsutvalget styrke.

Politikerpåvirkning

Lokallagas aktiviteter er viktig for å påvirke politikere. Alle politikere kommer fra et sted, og de har med seg inntrykket av landbruket fra hjemstedet sitt. Politiske partier kan påvirkes gjennom grasrota i partiet. De lokale bondelaga har god mulighet til å gi ordførere og lokalpolitikere kunnskap og kjennskap til næringa.

Opinionspåvirkning

Som næring er landbruket avhengig av støtte blant folk flest. Vi er ei politisk næring, og det er avgjørende at opinionen støtter et landbruk i hele landet. De lokale bondelaga gjør en stor jobb med å gjøre landbruket synlig for folk flest. Åpen Gård er det største arrangementet, men det jevne arbeidet med å få landbruksstoff inn i lokalaviser, arbeid rettet mot skoler og barnehager og deltagelser på lokale markeds- og byggedager, er viktig for å gjøre landbruket synlig.

Sosialt og faglig nettverk

Gjennom lokallaget får medlemmene mulighet til faglig og sosialt fellesskap. I det lokale bondelaget møtes medlemmene på tvers av produksjoner og bruksstørrelser. I krisesituasjoner som tørke, flom eller hvor medlemmer blir rammet av ulykker eller andre hendelser, er Bondelaget et svært viktig fellesskap. Den aktive bonden møter også ungdom som skal inn i næringa, pensjonerte bønder, grunneiere og personlige medlemmer. Den felles interessen for norsk matproduksjon, landbruk og bygdas framtid gir fellesskapet verdi.

Bondelagets oppslutning

Lokallagas arbeid er avgjørende for å opprettholde medlemstallet og oppslutningen om organisasjonen. Lokallaget gjør Norges Bondelag synlig i nærmiljøet og er et bindeledd mellom medlemmene og organisasjonen. Det er også lokallaget som tar det største ansvaret ved å drive aktiv medlemsverving. De lokale tillitsvalgte kjenner til nye bønder og ungdommer som kan være aktuelle medlemmer. Nye medlemmer forventer å høre noe fra lokallaget sitt, og lagets aktivitet kan være avgjørende for om medlemmer blir værende i organisasjonen.

Rekruttering av tillitsvalgte

Norges Bondelag har omtrent 120 ansatte, men over 3000 tillitsvalgte. Det er i stor grad de tillitsvalgte som fronter organisasjonen utad. Vi er avhengig av gode tillitsvalgte i alle ledd for å oppnå resultater. Å være med i et lokallagsstyre er for mange det første møte med rollen som tillitsvalgt. Her får en den grunnleggende opplæringa og blir kjent med hvordan fylkeslag og sentralledd fungerer. Skal vi få gode toptillitsvalgte, trenger vi lokallaga som opplæringsarena.

2.2. Lokallagets oppgaver

Oppsummert kan vi si at lokallagets viktigste oppgaver er å:

- Ivareta medlemmenes interesser.
- Ivareta medlemsdemokratiet.
- Behandle saker i Norges Bondelag.
- Sørge for nødvendig aksjonsberedskap.
- Være en lokal interesseorganisasjon.
- Drive medlemsverving og medlemspleie.

2.3. Uttalelser fra lokallaget

Lokallaget kan gi uttalelser i saker som angår medlemmene. Det kan gis innspill på saker som er til behandling i Norges Bondelag eller fylkeslaget, som innspill til jordbruksforhandlingene eller andre høringsaker.

Lokallaget kan også uttale seg som interesseorganisasjon i lokale saker. Det kan eksempelvis være innspill til kommuneplanen, arealplanen, reguleringsaker eller konsesjonssaker. Som regel er det uproblematisk å komme fram til hva som er medlemmenes felles interesse, men i noen slike saker kan man oppleve at man har medlemmer på "begge sider av bordet". Da skal lokallaget være varsom med hvordan saken håndteres. I vanskelige saker må man vurdere om lokallaget bør mene noe, hva det mener og hvor offensivt laget skal fronte sitt syn. Det kan være en fordel å ta kontakt med fylkeslaget for å drøfte den aktuelle saken.

Ved uttalelser fra lokallaget og brev til andre organisasjoner, kommunen, offentlige etater osv. er det viktig å kommunisere på en saklig måte. Sett uttalelsen opp som et formelt brev. Ta kontakt med Norges Bondelag hvis dere ønsker mal med Bondelagets logo og lokallagsnavnet. Vanligvis underskriver lokallagslederen på vegne av styret. Dette signaliserer til mottaker at dette er en henvendelse som lokallaget står bak. Det sier ikke noe om at alle er helt enig i alt som står der, men at et flertall står inne for innholdet.

På samme måte skal en være varsom i behandling av medlemmer som har meninger på tvers av flertallet. Det kan gjelde holdninger til samvirke, konsesjonsgrenser, odelstov eller distriktslandbruket m.m. Det er viktig å være inkluderende og tydelig ha respekt for at enkeltmedlemmer, eller grupper, har andre meninger enn flertallet.

Norges Bondelags uttalelser er et kompromiss av over 60 000 delvis forskjellige og motstridende meninger. Som tillitsvalgt har du ditt eget syn på saker, og det kan av og til komme i konflikt med flertallets syn. Det stilles ingen krav til at en god tillitsvalgt endrer syn når en sak er vedtatt. Men det forventes at du som tillitsvalgt er lojal og kan formidle organisasjonens syn selv om du for egen del ikke er helt enig.

Et eksempel på lokale saker er kommunenes strategier for bruken av SMIL-midlene (Spesielle miljøtiltak i landbruket). Disse skal utformes i samarbeid med det lokale bondelaget. Sørg for at lokallaget deltar og blir hørt!

2.4. Aktivitetsnivået i lokallaget

Et velfungerende lokallag er ikke nødvendigvis det samme som et mest mulig aktivt lokallag. Det er stor forskjell på medlemsmassen og grunnlaget for aktiviteter. For at et lokallag skal fungere og være en viktig brikke i organisasjonen, er det likevel noe som er nødvendig. Det å avholde et formelt årsmøte, ha god kontakt med fylkeslaget, følge med på egen medlemsutvikling og ha et minimumstilbud til egne medlemmer, er en forutsetning. Styret må også fungere slik at laget har en beredskap ved kampanjer, aksjoner eller akutte lokale saker.

Det er et mål at alle lokallag skal ha et bevisst forhold til eget aktivitetsnivå. Det er viktig at forventningene om hva man kan gjennomføre er realistiske. Noen lag har mange engasjerte medlemmer og et sterkt landbruksmiljø i bygda. Da kan det være naturlig å forvente mye. I andre lag skal en være fornøyd hvis lokallaget gjennomfører et par aktiviteter i tillegg til årsmøtet. Vi har derfor en anbefaling om hvilke ting som må, bør og kan gjøres i lokallaget. Bruk dette til å diskutere i styret hva som er rett aktivitetsnivå for deres lag, og prøv å strekke dere litt ved å sette dere noen mål.

Lokallagsarbeid - aktivitetsnivå

En hjelp for lokallaget til å prioritere oppgaver etter hva som må, bør og kan gjøres.

Oppgaver som må gjøres	Oppgaver som bør gjøres	Oppgaver som kan gjøres
Aktiviteter <ul style="list-style-type: none">• Årsmøtet• Minst en medlemsaktivitet• Ha beredskap for aksjoner	Aktiviteter <ul style="list-style-type: none">• Medlemsmøter, faglig og/eller sosialt• En utadrettet aktivitet• Delta på kampanjer i regi av Norges Bondelag	Aktiviteter <ul style="list-style-type: none">• Kurs/studiering• Åpen gård• Åpne møter• Skolekontakt• Politikerkontakt
Medlemskontakt <ul style="list-style-type: none">• Informasjon i posten til alle medlemmer minst en gang i året (for eksempel invitasjon til årsmøtet med årsmelding). Husk nye medlemmer!	Medlemskontakt <ul style="list-style-type: none">• Medlemsverving• Følge opp nye medlemmer• Kontakte utmeldte medlemmer	Medlemskontakt <ul style="list-style-type: none">• Informasjon til medlemmer, post, e-post, sosiale medier eller SMS
Dokumenter <ul style="list-style-type: none">• Årsmelding• Arbeidsplan• Regnskap	Dokumenter <ul style="list-style-type: none">• Innspill til jordbruksforhandlingene• Svare på høringer fra Bondelaget eller kommunen	Dokumenter <ul style="list-style-type: none">• Informasjon om landbruket i kommunen; faktaark, brosjyrer, plakater eller plansjeserier
Kommunikasjon Ha god kontakt med fylkeslaget: <ul style="list-style-type: none">• Sende melding om valgresultater etter årsmøtet• Delta på fylkesårsmøtet, ledermøter og evt. andre møter i fylket	Kommunikasjon <ul style="list-style-type: none">• Stille opp ved henvendelser fra media• Sende bilder og informasjon om lokale aktiviteter til fylkeslagets nettside	Kommunikasjon <ul style="list-style-type: none">• Være aktiv ovenfor lokal media

2.5. Formelle krav til lokallaget

Arbeidet i lokallaget er styrt av Lover for Norges Bondelag. Vanligvis går arbeidet i lokallaget og lokallagsstyret fint uten for mange formaliteter. Det er likevel viktig å sørge for at årsmøter blir avholdt på rett måte, at valg gjennomføres korrekt, at regnskapet er ryddig og revideres og at saksgangen i lokallaget følger retningslinjene. Ryddighet i slike saker kan forebygge konflikter. og lokallagsstyret fint uten for mange formaliteter. Det er likevel viktig å sørge for at årsmøter blir avholdt på rett måte, at valg gjennomføres korrekt, at regnskapet er ryddig og revideres og at saksgangen i lokallaget følger retningslinjene. Ryddighet i slike saker kan forebygge konflikter.

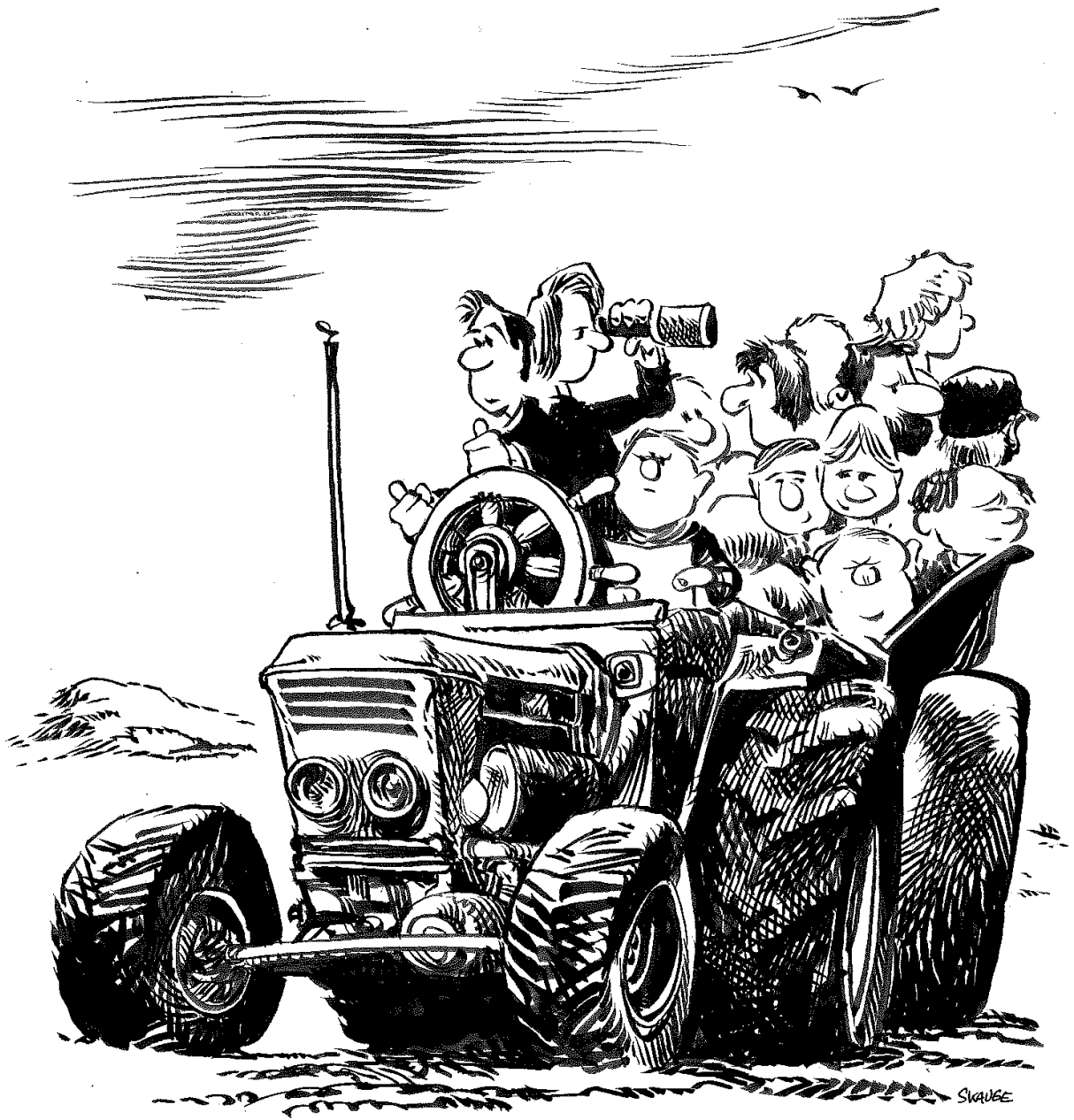
Generelt vil vi si at det er positivt å utvikle en kultur der dere følger formelle regler og lar gjennomføringen av møter skje ryddig og korrekt. Selv om formaliteter kan virke kunstig i en liten, kjent forsamling, bidrar det også til å gjøre driften av laget mer profesjonelt. God organisering og ryddig gjennomføring styrker statusen på arbeidet og tillitsvervet. En organisasjon som utstråler profesjonalitet har også større gjennomslagskraft lokalt.

Stadig dårlig samvittighet over ting som burde vært gjort er ingen god motivasjonsfaktor. Prøv å rette fokuset på de tingene dere faktisk har gjort og legg vekt på det positive ved det. Finn ut hva som hindrer gjennomføring av ting dere ønsker å gjøre. Inngå forpliktende avtaler med hverandre, slik at initiativet ikke bare er avhengig av en person.

2.6 Alle skal trives i Bondelaget

Norges Bondelag skal være en attraktiv organisasjon å være medlem av og tillitsvalgt eller ansatt i. I vår organisasjon skal alle bli møtt med respekt og ikke oppleve utilbørlig adferd eller seksuell trakassering. Asymmetriske maktforhold kan være en utfordring i en organisasjon som Norges Bondelag, hvor ulikhet i f.eks. alder og posisjon kan gi mulighet for utilbørlig atferd. Det påhviler spesielt tillitsvalgte å bidra til en kultur hvor alle kan trives.

Styret i Norges har vedtatt en rutine for varsling om utilbørlig atferd og seksuell trakassering. Rutinen finnes på bondelaget.no



3. Styrearbeid i lokallaget

Et velfungerende lokallag er avhengig av at styret fungerer. God aktivitet krever at noen planlegger og igangsetter. Lokallagsstyret har også en viktig funksjon som bindeledd mellom medlemmene og organisasjonen. Denne jobben kan ikke lokallagslederen gjøre alene og det er viktig at alle styremedlemmene tar ansvar. De må være oppmerksomme på signaler fra medlemmene og de bør følge med på hva som skjer ellers i organisasjonen.

Det er mer spennende å være tillitsvalgt dersom du følger med på hva som skjer i organisasjonen og i landbruket generelt. Du kan holde deg oppdatert ved å følge med på:

- Nettsidene til fylkesbondelaget.
- www.bondelaget.no
- Andre nettstedet tilknytta landbruket.
- Hva som skrives om landbruk i lokale og regionale aviser.
- Følge debatter om landbruk på sosiale medier.
- Sørg for at din e-postadresse er registrert slik at du kan motta nyhetsbrev til tillitsvalgte.

3.1. Styrets ansvarsområde

Lokallagsstyrets oppgaver:

- Styret er ansvarlig for driften av lokallaget mellom årsmøtene.
- Styret skal drive laget i samsvar med lovene for Norges Bondelag og de vedtak som ble gjort på årsmøtet i lokallaget.
- Styret må ha oversikt over lagets økonomi og drive virksomheten innenfor de økonomiske rammene lokallaget har.
- Styret må sørge for god kontakt med medlemmene.
- Styret må sørge for å ha god kontakt med fylkeslaget.
- Lederen for styret velges på årsmøtet. De andre velges som styremedlemmer, og styret må konstituere seg selv. Det vil si å fordele arbeidsoppgavene og rollene i styret.
- Styret har ansvar for å planlegge og gjennomføre aktivitetene i lokallaget. De kan sette ned egne utvalg eller komiteer som jobber med enkelte arbeidsområder eller arrangement.
- Ivareta den lokale aksjonsberedskapen.

3.2. Nye tillitsvalgte

Nye styremedlemmer må tas godt i mot slik at de finner sin plass i styret. På første styremøte med nye tillitsvalgte, bør en ta seg tid til en gjennomgang av hva Bondelaget er, gjør og oppnår. Til dette kan en bruke deler av denne lokallagshåndboka. Det er også styrets ansvar å delta på kurs og møter arrangert av fylkeslaget og invitere nye tillitsvalgte med på dette.

Der det finnes lokale bygdekvinnelag og bygdeungdomslag, skal disse tilbys en plass i lokallagsstyret. Bondelaget kan også velge en representant til deres styrer.

3.3. Det enkelte styremedlemmets oppgaver

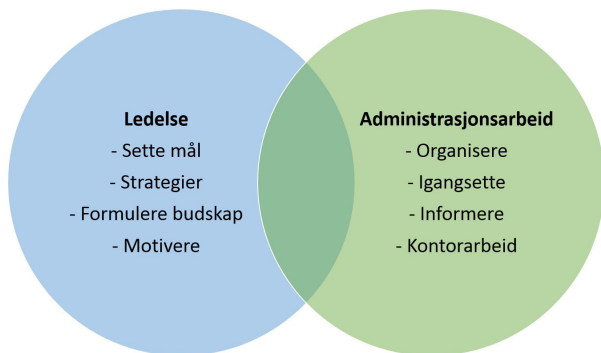
Lokallagsstyret skal fungere som et team der alle er med og bidrar. Det er likevel nyttig å foreta en arbeidsdeling og gi de ulike styremedlemmene ulike arbeidsoppgaver. I lover for Norges Bondelag står det at alle lokallag skal velge leder, nestleder, sekretær, kasserer, verveansvarlig og studieleder innen styret. Styret kan også oppnevne personer til andre verv, de vanligste er skolekontakt og HMS-kontakt. De ulike arbeidsoppgavene i styret bør fordeles ut fra interesse, tid og kunnskap. Flere oppgaver kan også kombineres. For eksempel kan nestleder også være skolekontakt eller studieleder, og sekretæren eller lederen kan være verveansvarlig.

3.3.1. Lederen

Lederen er lagets fremste tillitsvalgte. Lederens oppgave er å koordinere og holde i trådene. Lederens oppgaver:

- Samordne og lede virksomheten i laget
- Innkalle til og lede lagets styremøter
- Sørg for at vedtak blir fulgt opp
- Delta på møter som fylkeslaget arrangerer
- Ha kontakt med media og representere laget
- Sørg for at brev og henvendelser til lokallaget blir besvart
- Ha god kontakt med fylkesbondelaget

- Ta initiativ til, eller følge opp andres forslag om, saker som bør behandles av lokallaget eller fremmes for fylkeslaget
- Holde nestlederen godt orientert
- Følge med i framdriften i arbeidet til de andre styremedlemmene og gripe inn dersom oppgavene ikke blir løst tilfredsstillende



Lederens oppgaver består av ledelse og administrasjon. I et lokallag er det ingen ressurser i form av ansatte som tar seg av administrasjonsoppgavene. En er derfor helt avhengig av at lederen mestrer å organisere arbeidet i laget, tar initiativ og innkaller styret. For et lokallag er det kanskje vel så viktig at lederen har gjennomføringsevne, som at han/hun er dyktig i for eksempel å formulere politiske budskap.

3.3.2. Nestlederen

Nestlederen har en viktig beredskapsfunksjon i styret og skal til enhver tid kunne overta lederens oppgaver. En viktig oppgave er å avlaste lederen når han/hun har stor arbeidsbelastning. Nestlederen kan i tillegg ta sin del av styrets mange oppgaver. Aktuelle oppgaver kan være:

- Verveansvarlig, studieleder, skolekontakt eller HMS-kontakt
- Ansvar for prosjekter eller arrangementer
- Lede noen av lagets møter.

For at nestlederen skal kunne avlaste lederen eller overta noen av oppgavene ved behov, er det viktig at lederen lar nestlederen få slippe til. Ved deltagelse på arrangement i fylket bør det prioriteres at nestlederen får delta.

3.3.3. Sekretæren

Sekretæren skal dokumentere arbeidet i lokallaget. Sekretærens oppgaver:

- Føre referat fra styremøtene. Skriv kort og enkelt - og få med tidsfrister og hvem som er ansvarlig for å utføre avtalte oppgaver. Referatet sendes styremedlemmene så raskt som mulig etter avholdt styremøte.
- Skrive protokoll fra årsmøtet og sørge for at den blir underskrevet av to valgte representanter, enten umiddelbart eller i ettertid.
- Skrive årsmelding. Husk at dette kan være den eneste informasjonen passive medlemmer får om aktiviteten i lokallaget. Legg vekt på å gjøre den positiv.

Det er spesielt viktig med god kommunikasjon mellom lederen og sekretæren. De må blant annet avklare hvem som skriver og sender innkalling til styremøtene, hvem som svarer på henvendelser og hvem som følger opp enkelt-saker. Ta en prat om dette i starten av et samarbeid, slik unngår en unødige forsinkelser.

- Sende inn skjema om valg i lokallaget til fylkeskontoret umiddelbart etter at et nytt styre er konstituert og registrere dette på lokallagets sider på bondelaget.no
- Følge opp vedtak i laget ved å sende nødvendige brev/e-poster
- Ha ansvar for kunngjøring av møter
- Ansvarlig for at sakspapirer, referater og protokoller blir systematisk arkivert
- Om lokallaget har Facebookside bør sekretæren sørge for at siden er oppdatert.

3.3.4. Kassereren

Kassereren har ansvaret for lagets økonomi. Kassererens skal:

- Føre lagets regnskap og sørge for at det blir revidert før årsmøtet
- Ha ansvar for inn- og utbetalinger via bank og eventuelt kontantbeholdning
- Ha oversikt over økonomien og informere styret jevnlig om denne
- Sette seg inn i reglene for eventuelle utbetalinger av godtgjørelser til tillitsvalgte
- Gi melding til fylkeskontoret hvis laget endrer kontonummer

På www.bondelaget.no finnes mer informasjon til kassereren. Det ligger også eksempler på føring av lokallagsregnskap.

3.3.5. Studielederen

Ved å organisere deler av arbeidet i laget som studiering, får laget statsstøtte til arbeidet.

Studielederens oppgaver:

- Organisere studiearbeidet i lokallaget og sende inn nødvendig dokumentasjon til Studieforbundet næring og samfunn
- Ha fokus på studiearbeid i forbindelse med innspill til jordbruksoppgjøret og andre høringer fra Norges Bondelag
- Fange opp ønsker og behov for kurs blant medlemmene og eventuelt formidle dette videre til fylkeslaget
- Rekruttere til kurs i regi av fylkeslaget

3.3.6. Verveansvarlig

Den verveansvarlige har ansvaret for å følge med på medlemsutviklingen i lokallaget, og gjøre tiltak for å øke medlemstallet. Oppgaven som verveansvarlig kan gjerne kombineres med en annen rolle i styret, som leder, sekretær eller nestleder. Det viktigste er å velge en verveansvarlig som har interesse for medlemsutviklingen i laget. Dersom det er mulig, vil det også være en fordel om den verveansvarlige har litt grunnleggende datakunnskap og tilgang til internett. Nå finnes det lokallagsadministrasjon på www.bondelaget.no. Den verveansvarlige kan logge seg inn på "Min side" og videre til "Mitt lokallag". Der finnes medlemslister og mulighet til å få oversikt over inn- og utmeldinger det siste året.

Oppgaver for den verveansvarlige:

- Følge med på medlemsutviklingen i eget lag
- Følge med på innmeldinger og sørge for at nyinnmeldte innen rimelig tid hører noe fra lokallaget. Dette gjelder spesielt i perioder av året da det er lenge til neste gang det sendes informasjon ut til alle medlemmer. Et alternativ kan være å sende arbeidsplanen eller forrige årsmelding, slik at det nye medlemmet får et inntrykk av lagets aktiviteter
- Følge med på utmeldinger. Vurdere om utmeldte bør kontaktes for spørsmål om årsak til utmelding og oppfordring til videre medlemskap.
- Sørge for at alle som overtar en gård blir spurt om å bli medlem.
- Sørge for at styret diskuterer hvilke ungdommer som bør spørres om de vil bli medlemmer.

- Kvalitetssikre årsmeldinga. Sørge for at medlemstall og medlemsutvikling blir et punkt. Sørge for at årsmeldinga er positiv og kan fungere som "reklame" for lokallaget
- Verve selv og oppfordre andre til å verve! Det er utarbeidet en egen vervehåndbok til hjelp i vervearbeidet. Vervehåndboka og vervemateriell kan bestilles gratis i nettbutikken på www.bondelaget.no.

3.3.7. Skolekontakt

Lokallaget kan oppnevne en person med ansvar for kontakten mellom landbruk og skole.

Aktuelle aktiviteter rettet mot skolene kan være:

- Invitere på gårdsbesøk
- Markedsføre materialet til "Den grønne skolen"
- Gjennomføre Landbruksspillet eller "Trygg på jobb" i ungdomsskolen
- Arrangere skolelunsj
- Informere ungdom om utdanning og yrker i landbruket

På www.bondelaget.no finnes en egen side med tips for lokallags skolekontakter.

3.3.8. HMS-kontakt

Lokallaget kan oppnevne en person med ansvar for HMS-arbeidet i lokallaget. Aktuelle oppgaver kan være:

- Gjennomføre kursopplegget "Tryggere sammen: www.tryggesammen.no/
- Forberede informasjon/tips/innlegg om aktuelle tema innen HMS som en del av et medlemsmøte

Se www.bondelaget.no og Norsk Landbruksrådgivnings HMS-sider for aktuelle tips.

3.3.9. Varamedlemmer til styret

Varamedlemmene bør holdes orientert om arbeidet til styret. Det kan gjøres ved at de mottar kopi av saksliste og referat fra styremøtene. I mange lokallagsstyrer møter første varamedlem fast på styremøtene. Er styret fulltallig har de da tale- og forslagsrett, men ikke stemmerett. I praksis er det sjelden avstemminger på lokale styremøter, og varamedlemmet oppleves som en ekstra ressurs i styret.

For at varamedlemmene skal ha mulighet til å møte ved eventuelle forfall, er det viktig at de i god tid informeres om tidspunkt for planlagte styremøter.

3.4. Gjennomføring av styremøter

Gode styremøter er viktig for at styret skal fungere som et godt team og bli gode på å gjennomføre aktiviteter. Det er lederen som er ansvarlig for å innkalle til og gjennomføre styremøtene.

3.4.1. Kom godt i gang!

Det er viktig for et nyvalgt styre å få en god start på styrearbeidet. Avtal tid og sted for første styremøte allerede på årsmøtet. Forslag til ting som bør diskuteres/avklares på første styremøte:

- Presentasjon. Dette er avhengig av hvor godt en kjenner hverandre fra før. Men er det en som ikke kjenner alle, er det nok til at en bør ha en full presentasjonsrunde slik at alle føler seg inkludert. Styremedlemmene kan utfordres til å si noen ord om hvorfor de vil være med i styret og hvilke oppgaver de trives med.
- Konstituering av styret. Sekretæren registrerer dette på bondelaget.no og sender melding om dette til fylkeskontoret.
- Aktivitetsnivå. Styret bør ta en innledende diskusjon om ambisjonene for lokallaget. Hvor mye skal lokallaget drive med, og hva er de viktigste oppgavene?
- Årsplan. Så raskt som mulig bør det settes opp dato både for styremøter og andre aktiviteter. Avtal å ha jevnlig styremøter. Det vil alltid være faste saker, og det kommer saker fra fylkeslaget og Norges Bondelag.
- Rutiner for styremøtene. Avklar: Hvordan innkalles det til styremøter? Hvordan meldes forfall? Form og innhold på sakslister og referater

- Finn ut når det er fylkesarrangementer og hvem som skal delta på disse. Er det ønske om opplæring av lokale tillitsvalgte? Ønsker styret å gjennomgå lokallagshåndboka som studiering? (Se kapittel 8)

3.4.2. Rutiner for styremøtene

Styremøtene i lokallaget har også en sosial funksjon. Det skal være hyggelig å treffes, og tid til mat og uformell prat hører med. Det er lederens ansvar å finne balansen mellom å ha det sosialt og å få gjennomført et effektivt styremøte. Generelt sett vil vi anbefale at selve behandlingen av saker gjennomføres på en formell og ryddig måte. En tydelig møteledelse, der en styrer ordet, har ryddig saksgang og formulerer klare vedtak, signaliserer profesjonalitet, effektivitet og ryddighet. Slike ting øker statusen for eget styrearbeid og det virker inkluderende på nye.

Et godt råd er å dele styremøtet inn i en formell del med styresaker, og en mer uformell del med mat og prat. Ofte vil det komme gode ideer og meninger også i den uformelle delen av møtet som er viktig å ta med seg videre. Det er et klart råd å gjennomføre et effektivt styremøte først, men noen opplever at det fungerer best å begynne med mat og det sosiale.

Lokaler

Til styremøtene kan en låne/leie egnede lokaler, eller møtene kan avholdes hjemme hos noen av styremedlemmene. Dersom det er mulig, vil vi da anbefale å bruke et spisebord (eks kjøkkenbord) til selve styremøtet. Det er lettere å styre ordet, se alle og være oppmerksom når en sitter ved et arbeidsbord, enn når en synker ned i en salong.

Styring av ordet

Lederen må sette seg på enden av bordet! Det er da han/hun har mulighet til å se alle og være oppmerksom på at noen ønsker ordet eller på annen måte gir uttrykk for enighet eller uenighet. Dersom mange vil si noe, er det viktig å lage en liste og gi ordet i den rekkefølgen de ber om det. Noen ledere synes det er fremmed og vanskelig å være ordstyrer når vi sitter noen få, godt kjente kolleger sammen på et lokalt styremøte.

Ikke vær redd for å være tydelig. Det er rollen din som leder å ta ledelsen, og styremedlemmene forventer det. Diskusjonen blir mer effektiv og vi sikrer at alle som ønsker det kommer til ordet. I noen saker kan det være lurt å ta en runde der alle får mulighet til å si sin mening.

På et lokalt styremøte vil en oppleve at styremedlemmer blir ivrige og snakker i munnen på hverandre, eller samtalen flyter ut og dreier seg om helt andre ting. Det går selvfølgelig helt fint, men vær ikke redd for å avbryte og på en hyggelig måte få diskusjonen tilbake på rett spor.

Faste saker

Noen saker bør med på alle styremøter. Det er:

- Referat fra forrige styremøte. Som regel er ikke referatene mer omfattende enn at de kan gjennomgås. Da oppnår en at alle blir mentalt innstilt på de aktuelle sakene og en får sjekket ut om avtalene fra sist er utført og fulgt opp. Styret skal godkjenne referatet.
- Orienteringer. Her kan lederen og andre styremedlemmer orientere om hva de har deltatt på siden sist. Det kan være møter i fylkeslaget eller lokale møter der en har representert laget. Saken tas til orientering.
- Økonomi. Kassereren bør jevnlig informere om den økonomiske situasjonen. Saken tas til orientering.
- Medlemsutvikling. Den verveansvarlige eller lederen bør på hvert møte informere om medlemstallet i laget, og om inn- og utmeldinger.

- Saker fra fylkeslaget eller Norges Bondelag. Dersom lederen har mottatt informasjon eller saker skal styret involveres i dette.
- Åpen post. Alle styremøter bør inneholde en post der styremedlemmene kan ta opp hva de vil. Det kan være signaler de har fått fra medlemmer, aktuelle saker som er vært i media eller ting de har spesiell interesse for eller kunnskap om.

Styret bør alltid evaluere aktiviteter som er gjennomført og skrive ned erfaringer som kan være nyttige for ettertida. Planlegging av kommende aktiviteter er også en viktig del av styremøtet.

Saksgang

Behandlingen av saker starter med at lederen, eller en annen som er forberedt, innleder ved å gjøre rede for saken. Deretter gis ordet fritt og alle får mulighet til å komme med synspunkter. Det er viktig med en inkluderende tone, slik at alle synspunkter kommer fram. Det er ikke noe nederlag å endre standpunkt etter en diskusjon i et styre.

Som regel kommer man fram til enighet og vedtak fattes uten votering. Dersom noen er sterkt uenig i en sak, kan de kreve en protokolltilførsel, selv om de vet at de er i mindretall. Hvis det i spesielle tilfeller stemmes over en sak i styret, har lederen dobbeltstemme ved stemmelikhet. Dette gjelder ikke ved personvalg. Se mer om votering i kapitlet om møteledelse.

Mange har opplevd gleden av å sitte sammen i et styre der nye idéer og løsninger oppstår som resultat av en åpen og god diskusjon. Resultatet blir bedre enn det hver enkelt kunne forestille seg på forhånd.



4. Aktiviteter i lokallaget

Lokallaga har stor frihet til å prioritere og organisere aktivitetene slik de selv vil. Alle lokallag må ha minst en aktivitet rettet mot egne medlemmer og de bør ha en utadretta aktivitet.

4.1. Utadrettete aktiviteter

Det er en viktig oppgave for lokallaget å spre kunnskap om landbruket til andre grupper i samfunnet. Lokallaga har en unik mulighet til å nå ut til politikere bosatt i deres område, og til befolkningen som helhet. Mulige målgrupper for utadrettede aktiviteter:

- Folk flest
- Andre organisasjoner (eks forbruker-organisasjoner, fagforeninger, velforeninger, miljøorganisasjoner)
- Skoler og barnehager
- Lokalpolitikere
- Fylkes- eller sentrale politikere bosatt i kommunen
- Kommuneadministrasjonen

Aktiviteter rettet mot disse gruppene kan organiseres på ulike måter. Vi vil ta med noen eksempler:

Åpen Gård/bygdedager

I landbruket har vi mulighet til å vise fram hva vi driver med på en positiv måte. Åpen Gård blir hvert år besøkt av til sammen 100 000 mennesker. Arrangementene gir stor medieomtale i lokal og regional presse. Lokallaga er også flinke til å delta på lokale bygdedager, markeder, messer og markeringer for å presentere landbruket.

Åpne møter

Det er mange temaer innen norsk mat, landbruk og bygdeliv som engasjerer andre enn medlemmene i laget.

Gårdsbesøk

Både skoler, barnehager, politikere og andre kan inviteres på gårdsbesøk. Der det finnes "profesjonelle" besøksgårder kan disse med fordel brukes. Ellers er et besøk på en helt vanlig gård i drift en flott arena for å formidle kunnskap om næringa.

Dialogmøter/inviterte gjester

Lokallaget kan være offensive og invitere seg selv til politikere eller andre organisasjoner for å ha en dialog om landbruket. Her vil det være stor forskjell fra kommune til kommune om hvor enkelt det er å få tid i et kommunestyre eller gruppemøte. En annen løsning er å invitere gjester til egne møter for å fortelle om hva de mener er viktig for landbruket i kommunen. Da oppnår en at de også må undersøke og sette seg inn i hva næringa betyr.

Mediearbeid

Folk har mer tillit til det som står i lokalavisen og bruker mer tid på disse enn på riksavisene. Lokallaga er derfor svært viktig for Norges Bondelags mediearbeid fordi de kan få saker fram i lokale aviser over hele landet. Norges Bondelag har utarbeidet en egen Mediehåndbok som kan bestilles gratis i nettbutikken.

Kampanjer og aksjoner

I forbindelse med viktige politiske saker planlegger og gjennomfører Norges Bondelag landsomfattende kampanjer eller aksjoner. Det er svært viktig at disse følges opp av lokallaga. Informasjon om dette kommer direkte til lokallagslederen.

4.2. Tema for utadrettede aktiviteter

Vi ønsker å informere andre grupper i samfunnet om hva landbruket er, ringvirkninger i samfunnet og betydningen for bygda. Gjennom økt kjennskap og forståelse for landbruket ønsker vi å øke den politiske viljen til å satse på landbruket.

Det er enkelt å fortelle om landbruket. Fortell om hva som skjer på en enkelt gård eller informer om hvor mange dyr og hvor mye mat som produseres i kommunen. Vis eksempler på andre arbeidsplasser som er tilknyttet landbruket, som leverandører eller næringsmiddelbedrifter.

Husk at det som er hverdagen for en bonde, kan være interessant og eksotisk for andre. Gjør det enkelt! Fortell og vis fram hva som skjer på en gård!

4.3. Aktiviteter for medlemmene

Noen av aktivitetene i lokallaget bør være rettet mot egne medlemmer. De kan da ha et faglig eller sosialt innhold. På noen møter gjøres vedtak eller valg og de er dermed en viktig del av medlemsdemokratiet i organisasjonen.

Årsmøtet

Det er vedtektsfestet at årsmøtet i lokallaga skal avholdes innen 1. november hvert år. I Lover for Norges Bondelag beskrives hvilke saker et årsmøte må gjennomgå og hvilke valg som skal gjøres, og det er krav til protokoll fra årsmøtet. På nettsidene finner du en mal for innkalling og sakliste til lokalt årsmøte. Under kapittelet om møteledelse og valgkomitéarbeid finnes nyttige tips til gjennomføring av årsmøtet.

Styret har fullmakt til å lede arbeidet og ta avgjørelser på lokallagets vegne mellom årsmøtene. Styret står ansvarlig ovenfor årsmøtet som kan velge å avsette eller gjenvelge styremedlemmene. Årsmøtet er det møtet der enkeltmedlemmene har størst mulighet for direkte innflytelse på arbeidet gjennom sine valg. Dersom medlemmer mener at styret gjør grove feil mellom årsmøtene, kan de kreve ekstraordinært årsmøte med nye valg. Dette krever at minimum $\frac{1}{4}$ av medlemmene støtter dette.

Medlemsmøte eller bondekafè?

Den vanligste møteformen er medlemsmøter med et faglig tema. Det finnes mange tema som gjelder alle bønder og som er aktuelt uavhengig av produksjonen på gården. Et møte kan handle om ett tema, eller dere kan være innom flere. Det er viktig å ikke planlegge for mye program, men å ta hensyn til at medlemmene skal ha mulighet til å spørre/ diskutere. Møtet har ofte program før og etter en pause med kaffe, servering og uformell prat.

Mange lokallag har erstattet medlemsmøter med bondekafè. Navnet viser da tydelig at en legger mer vekt på det sosiale. En bondekafè kan være en møteplass der en treffes uten noe form for program. Mange har likevel et faglig innslag som tidsmessig gjerne legges på midten. Møteformen blir dermed litt løsere, og det er godtatt å komme litt seint eller gå litt tidlig.

Fest eller bondepub?

Mange lokallag har erstattet den tradisjonelle festen med bondepub. Det blir mer uformelt, gir mindre planlegging, trenger ikke så mange deltagere og kan være mer overkommelig for lokallaget å arrangere.

Gårdsbesøk, bedriftsbesøk eller tur

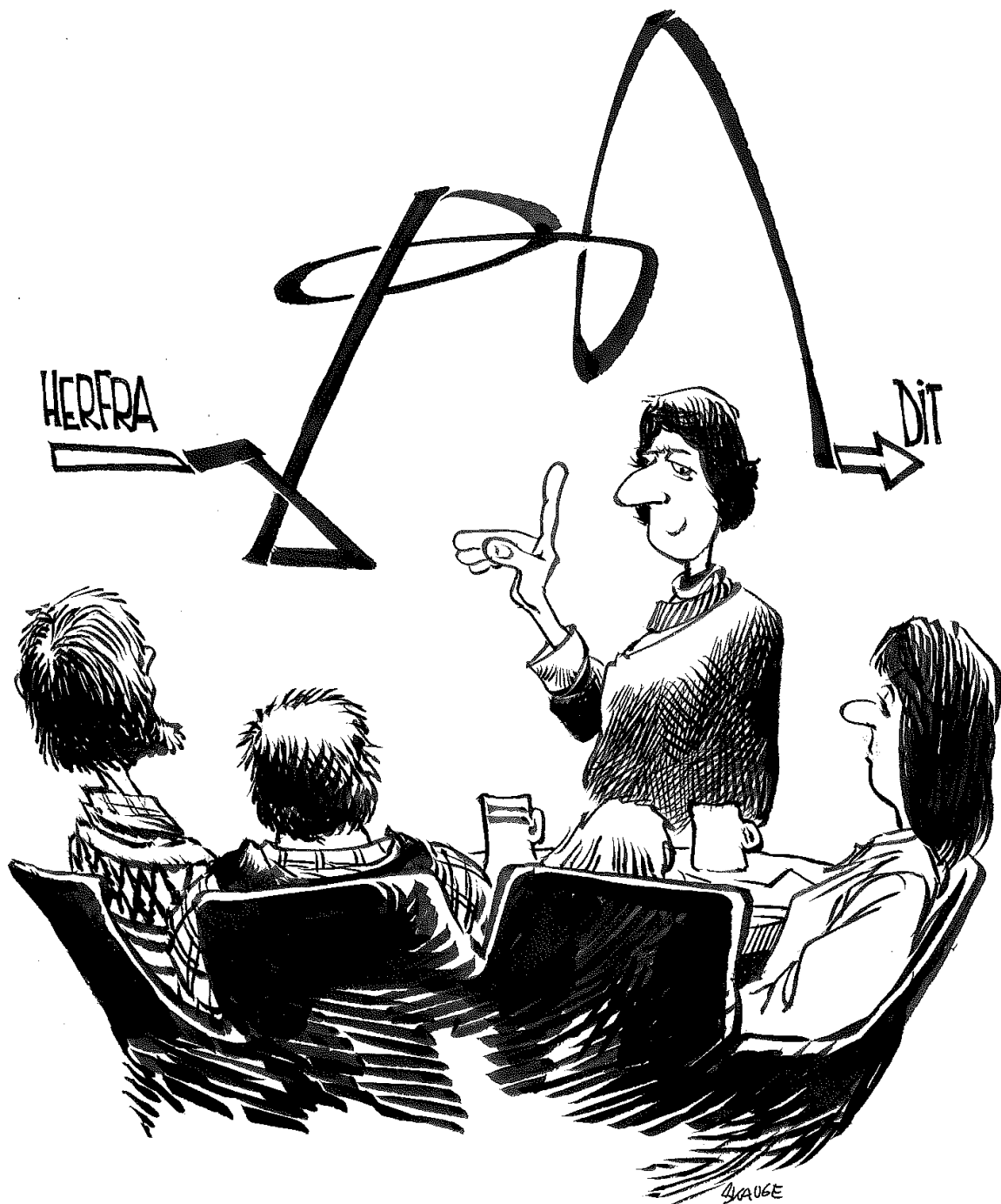
Mange lokallag har erfaring med at det blir godt oppmøte hvis en møtes et annet sted enn på et møtelokale. Det er interessant å se hvordan andre driver gård, enten det er jordveien, bygninger, dyr eller maskiner. Det finnes mange spennende bedrifter med tilknytning til landbruket. Det er enkelt å arrangere, og folk er som regel positive til å fortelle om det de driver med. Dersom det er egnede lokaler på gården/bedriften, kan dere ha mat og kaffe der. Ellers kan dere prøve å finne et forsamlingslokale i nærheten som dere kan dra til etterpå.

Noen lokallag arrangerer også fellesturer til arrangementer som er aktuelle for medlemmene. Det kan være landbruksmesser eller fagkonferanser.

4.4. Tema for medlemsaktiviteter

Noe av styrken til Bondelaget er at vi samler alle uansett produksjon og produksjonsomfang. Her møter den aktive produsenten grunneierne og de personlige medlemmene. Unge møter gamle, og vi møtes på tvers av størrelsen på produksjonen. Dette er viktig for å skape forståelse for andres situasjon, men gjør det også utfordrende å finne faglige tema som fenger alle.

Det er mange tema som er aktuelle for alle bønder. Det finnes også mye som er interessant for grunneiere og andre som har tilknytning til landbruket. På www.bondelaget.no finner dere forslag til tema for medlemsmøter.



5. Å arrangere møter

Et fysisk møte mellom mennesker har kvaliteter ved seg som man ikke kan erstattes med kontakt på telefon, epost eller sosiale medier. Det vil aldri bli umoderne å møte andre mennesker, og det å gjennomføre møter vil være en viktig del av lokallagsarbeidet også i framtida.

For å ivareta medlemsdemokratiet er det også vesentlig at en møtes. Da kan medlemmene få mulighet til å si sin mening. Et fungerende demokrati er avhengig av dialog der alles argumenter kan komme fram. Målet er å finne en best mulig løsning for alle, og ikke redusere demokratiet til en matematisk flertallsavgjørelse.

5.1. Hva er et vellykka møte?

Vi kan si vi har et vellykka møte når vi når målet med møtet. Det er derfor viktig å være bevisst på hva en ønsker å oppnå før en setter i gang å planlegger. Ulike mål for et møte kan være:

- Å informere
- Å gi opplæring
- Å motivere
- Å finne nye løsninger
- Å avklare motsetninger og komme til enighet
- Å gjøre vedtak
- Å ha det sosialt og hyggelig
- Å skape stolthet til landbruksnæringa og organisasjonen

De fleste møter har flere målsettinger. Utover det å motta ensidig informasjon, vil de fleste av målene kreve at møtedeltagerne involveres på en eller annen måte. Det bør derfor legges vekt på at de frammøtte har mulighet for å si noe selv, enten i plenum, små grupper eller med hverandre i en pause.

5.2. Planlegging av møtet

Styret planlegger vanligvis arrangementer sammen og fordeler ulike oppgaver mellom styremedlemmene. Lederen kan delegere oppgavene, men ikke ansvaret. I et styre kan en diskutere dette og skape forståelse for hvorfor det er viktig med tydelig kommunikasjon om hvem som skal gjøre hva. Lederen bør også finne en balanse i hvor mye han/hun vil sjekke at de andre styremedlemmene har gjort oppgavene sine, og når det er nødvendig å gripe inn.

En huskeliste når en skal planlegge møter:

Målgruppe

Tenk igjennom hvem en ønsker skal komme. Er det flest mulig? Kanskje temaet egner seg som et åpent møte og ikke bare for medlemmer? Skal unge medlemmer inviteres spesielt?

Tidspunkt

Dato for møtet bør bestemmes tidlig. Sjekk med andre organisasjoner for å unngå møtekollisjoner. De fleste fylkeslag har nettsider med en kalenderfunksjon. Bruk denne.

Det er også ulike målgrupper som har mulighet til å komme på møter på dagtid og kveldstid. Unngå dagmøter hvis det oppfattes som ekskluderende for medlemmer som er i annen jobb på dagtid.

Sett gjerne også opp i invitasjonen når møtet er tenkt avsluttet. Kveldsmøter som har tendens til å bli veldig seint, kan hindre noen i å møte.

Møtekollisjoner er surt!

Det hjelper ikke om en har planlagt et bra møte, og så hindres folk i å komme fordi det er et annet møte samme kveld. Bruk litt tid på å sjekke dette. Mange er medlemmer i mange organisasjoner, og kretsmøter og regionmøter kan være vanskelige å flytte på.

Sted og innretning på lokalet

Ved valg av sted er det mange hensyn å ta. Har dere et fast møtelokale, kan det være lurt å holde på det selv om det ikke er optimalt til alle typer møter. Dersom en leier lokaler på et hotell eller spisested, er det viktig å avklare hva som er inkludert i leieprisen. Avtal også på forhånd hvordan dere vil ha satt opp stoler og bord.

Tenk igjennom om dere vil ha småbord eller en sal. Er det sosiale viktigst? Eller betyr det mest at alle kan se godt?

Innledere og program

Spør innledere i god tid. Vær tydelig på hva dere vil ha som tema, og gi en klar tidsramme. Avklar forventninger og si litt om møtedeltagernes forkunnskaper om emnet.

En god huskeregel for et klargjort møterom er at de som kommer ikke er i tvil om at de har kommet rett. Rommet kan markeres med bondelagsflagg, dere kan ha en rollup eller plakat i gangen, eller dere kan tenne lys eller sette fram kaffekopper.

Hvor mange stoler bør det settes fram? Dette er ofte en aktuell problemstilling fordi en sjelden vet hvor mange som vil møte. Vær forberedt både på å bli skuffet eller gledelig overrasket. Et råd kan være å ikke sette ut for mange, men ha en mulighet til å supplere. Generelt er det hyggeligere å måtte ta fram flere stoler, enn å sitte få i et stort lokale.

Det kan være fristende å sette opp mye program og mange tema på en kveld. Vær forsiktig med dette. Det er verre å ikke rekke oppsatt program, enn å slutte et kvarter før tida.

Servering

Måltidet er viktig på møter. Beregn nok mat. Gjør tydelige avtaler om hvem som sørger for serveringa.

Annonsering

På hvilken måte skal medlemmene inviteres? Selv om det koster litt, bør en vurdere om det skal sendes invitasjon i posten til alle medlemmer. Det er inkluderende, og det er god reklame ovenfor lagets passive medlemmer. I dag er det brevet som skiller seg ut i informasjonsmengden og blir lagt merke til. Brev slettes heller ikke med et enkelt tastetrykk.

Epost og SMS er en effektivt og billig måte å få ut informasjon og påminnelser på.

Åpne møter og større arrangement kan annonseres i avisene. Annonsene kan være dyre. En mulighet er å skape interesse for arrangementet og dermed få forhåndstale i avisen. Dere kan også sende bilder og tekst til fylkets nettsider å få omtale der. Dette kan også spres på Facebook og andre sosiale medier.

5.3. Gjennomføring av møtet

Den som er ansvarlig for møtet bør komme i god tid. Sjekk oppsett av bord og stoler og test eventuelt teknisk utstyr.

Den som er ansvarlig for møtet, ofte lokal-lagslederen, bør ha frigjort tid slik at han/hun kan hilse på de som kommer. Vær oppmerksom og ta imot folk! Det kan føles unaturlig å håndhilse på naboer og kjente. Men prøv! Ikke vær redd for å høyne statusen på møtet ved å være formell og ryddig. Det er også inkluderende for de få som ikke er godt kjent å bli tatt imot på en ordentlig måte.

Selve ledelsen av møtet er viktig. Tips for dette er i neste avsnitt. Det trenger ikke være lokallagslederen som leder alle møter. La det gjerne gå på omgang, så flere får erfaring med dette.

Styret er også ansvarlig for at pausene og det sosiale fungerer. Ta initiativ til å flytte bord sammen, eller stoler inntil slik at alle blir inkludert. Som tillitsvalg har du et ansvar for å sørge for at folk trives. Ta kontakt med nye istedenfor å klikke deg sammen med dem du kjenner best fra før.

5.4. Etter møtet

Noen møter krever et referat eller protokoll. Dersom en ikke skriver referatet på PC underveis i møtet, er det et godt tips å renskrive referatet mens møtet er friskt i minnet.

Husk å følge opp ting som er blitt lovet. Det kan være lett å si ”dette skal vi undersøke”. Avklar hvem som gjør det og på hvilken måte det skal gis beskjed videre.

Gi hverandre tilbakemeldinger. Har det vært et bra møte, send en oppmuntrende sms til møtelederen, kaffekokeren eller andre som gjorde en innsats. Eksterne innledere er også interessert i tilbakemelding på hvordan de løste oppdraget.

Sørg for en positiv omtale av arrangementet! Jo lenger tid det går, jo likere blir oppfatningene om hva som virkelig skjedde. Legg føringer for omtalen. Legg vekt på at det var hyggelig, og ikke nevnt at det var få osv.

Ta bilder og skriv noen ord om arrangementet og send til fylkeskontoret. De legger gjerne ut omtale av lokale arrangement på sine nettsider. I noen tilfeller kan det også være aktuelt å sende dette til lokalavisa eller legge ut bilder fra arrangementet på Facebook.

Ta en evaluering av møtet på neste styremøte. Her kan dere være mer kritiske og spørre hva dere kunne gjort bedre. Skriv ned erfaringer og evt matbestillinger, så blir det lettere å arrangere samme type møte neste gang.

5.5. Møteledelse

Vi har alle opplevd både god og dårlig møteledelse. Hvordan møtelederen gjennomfører møtet er avgjørende for om det blir vellykka. Noen ganger kan god møteledelse være den som nesten ikke merkes. Møteledelse er teknikk og et håndverk. Alle kan bli bedre på det og alle kan klare det. Det er lurt å ta med seg noen gode tips.

5.5.1. Forberedelse

Sett opp en tidsplan. En av de viktigste oppgavene til møtelederen er å sørge for at møtet slutter til tida. Har andre satt opp programmet for deg, og du mistenker at tidsskjemaet vil sprekke, vær tydelig og kutt ned på tida som alle har fått tildelt. Husk at pauser, takking og spørsmål tar tid. Har du gitt en innleder 30 min, bør du beregne 35 i tidsplanen din.

På møter i lokallaget er det ofte at tidsskjemaet ikke er så stramt. En kan da være mer fleksibel og anse hvilke saker som engasjerer og la de få litt lenger tid. Men planlegg likevel, slik at du beholder oversikten over hva du skal igjennom.

Tenk igjennom om du ønsker innspill og spørsmål fra salen. Hva gjør du hvis ingen mener noe? Er dette aktuelt, kan du avtale med noen på forhånd, slik at du sikrer at debatten kommer i gang.

5.5.2. Møtestart

Hils på folk eller sørg for at noen andre tar i mot folk når de kommer!

Det er møtelederen som setter stemningen i et møte. Vær bevisst på hvilket inntrykk du vil gi. Det er lett å tenke at stemningen blir lettere og mer inkluderende jo mer uformelt det blir. Dette kan være riktig i tilfeller der alle kjenner alle svært godt. Er du ny, eller ikke kjenner alle, virker det ekskluderende dersom tonen blir for kameratslig og sleivete. Et godt råd kan være å ikke være redd for å være litt formell.

Reis deg opp å stå når du skal ta ordet, og vent til du har fått oppmerksomhet. Presenter deg selv og gjester og bruk både for- og etternavn. Vær ordentlig kledd. Det er mulig å opptre på en ryddig måte uten at det blir stivt og høytidelig.

Huskeliste ved oppstart:

- Ønske velkommen til de som er der (Ikke nevnt at det burde vært flere).
- Presenter deg selv hvis du ikke er sikker på at absolutt alle kjenner deg ved navn.
- Ønske gjester/innledere velkommen. Bruk både for- og etternavn og fortell hvilken rolle de har.
- Informer om programmet for kvelden. Slik avklarer du forventninger til pauser, mat, mulighet for diskusjon og tidspunkt for møteslutt.

5.5.3. Under møtet

Sitt slik at du ser både forsamlingen og den som har innlegg. Det er du som styrer møtet og gir ordet til den som skal holde innlegg/foredrag. Det er vanlig å presentere den som skal si noe, og takke for innlegget etterpå. Det er fint med presentasjoner og kommentarer til et innlegg, men ikke overdriv.

Gi den som holder et innlegg eller foredrag ei tidsramme. Noen klarer å passe på tida selv, men mange forventer at du som møteleder skal stoppe dem. Har du mistanke om at noen ikke blir ferdig til tida, er det din jobb å avbryte. Du kan eksempelvis si "Da er det 5 minutter igjen". Da avslutter de fleste. Gjør de ikke det, må du gjenta at tiden er ute. En annen teknikk er å reise seg for å markere at du forventer at de skal stoppe. Dette kan føles vanskelig de første gangene, men de fleste er vant til å måtte forholde seg til en tidsramme.

Vær oppmerksom på å ikke bruke "stamme-språk". Dette gjelder både navn på personer og faglige uttrykk. Det virker ekskluderende på nye hvis vi overvurderer hvor mye de vet om oss, organisasjonen eller saken fra før.

Hvem er hvem?

Ikke alle medlemmer som kommer på lokale medlemsmøter følger med på saker og personer i organisasjonen. Ta ikke for gitt at alle vet hva for eksempel lederen i Norges Bondelag heter. Bruk for- og etternavn på folk og forklar hvilken rolle de har.

5.5.4. Å styre et ordskifte

Noen ganger har vi en debatt der mange ønsker ordet. I små forsamlinger kan du noen ganger la ordskifte gå uten å gripe inn, men som regel er det en fordel at folk ber om ordet ved å rekke opp handa. Ha penn og papir tilgjengelig og skriv opp. Dette sikrer at alle som ønsker det får ordet, også de som ikke er så frampå.

På årsmøter og i andre debatter kan du innføre et skille mellom et innlegg og en replikk. Ved innlegg ber en om ordet på vanlig måte og føres opp på talelista. Ved replikk viser en to fingre og kan da komme med en kort kommentar direkte til forrige innlegg. Ordstyreren kan innføre begrensinger på tale-tid, replikktid og antall replikker til hvert innlegg. Det er viktig å informere om dette på forhånd.

Når en ønsker å avslutte debatter er det vanlig å opplyse om dette. Da kan du for eksempel si "Da setter jeg strek for debatten mens Ole har ordet. Så de som vil si noen mer til denne saken må vise tegn mens han snakker".

Les så gjerne opp resten av talelista og sjekk at alle har blitt med. Dersom det har vært en innledning til debatten, bør denne innlederen få anledning til å kommentere til slutt. Husk å beregne tid til dette også.

5.5.5. utfordringer for møtelederen

Noen ganger havner en i vanskelige situasjoner som møteleder. Det er heldigvis ikke særlig vanlig på møter i lokallaga, men vi vil nevne noen eksempler.

Når noen snakker for lenge

Da er det ikke noe annet råd enn å avbryte og spørre "Kan du avslutte i løpet av 2 minutter?". Forsamlingen forventer at du som møteleder tar ansvar for at folk holder seg til tida.

Hva hvis ingen sier noe?

Det hender at en åpner for spørsmål og debatt og det blir helt stille. Det kan føles pinlig for møtelederen. Noen mulige tips for å unngå dette:

- Forbered forsamlingen på at det blir debatt. Si fra på forhånd
- Noen må begynne. Se rett på folk og kom med et oppmuntrende nikk.
- Avtal med noen på forhånd, eller utfordre noen du kjenner godt direkte.
- Kom med provoserende spørsmål selv.
- Ha litt is i magen. Ikke vær redd for noen sekunders stillhet eller det å gi to minutters summepause.

Hva med uenighet?

Det er lov å være uenig. Ikke alle debatter kan oppsummeres og gi enighet. Det er heller ikke din oppgave som møteleder. Dersom møtedeltagerne blir hissige eller går til personangrep, er det din jobb som møteleder å be dem om å holde debatten på et saklig nivå, eller holde seg til saken.

For å stoppe unødig "syting og klaging" kan en prøve å være personlig og direkte og eksempelvis si: "Å være tillitsvalgt i bondelaget er en jobb jeg gjør på vegne av alle medlemmene. Jeg synes det er interessant og artig, men det er tyngre når jeg opplever så mye klaging som dere holder på med nå. Hvordan skal vi få nye tillitsvalgte og ungdom til å gå inn i næringa hvis vi bare legger vekt på det negative? Kan noen komme med noe positivt om næringa vår eller organisasjonen?"

Hva med "gretne, gamle gubber"?

Ethvert møte kan ødelegges av negative personer. De trenger ikke være gamle og de trenger ikke være menn. Men vi kan oppleve at noen er svært kritiske og negativt innstilt og på den måten gir møtet en negativ stemning. Dette kan være vanskelig å takle. Noen ganger trenger folk å få ut frustrasjonen sin. Andre ganger kan det være nødvendig å si direkte at negativitet smitter og at de bør tenke på hvordan de framstår, spesielt ovenfor unge og nye medlemmer.

Hva hvis det kommer veldig få?

Av og til opplever vi at det kommer mange færre enn forventet. Kanskje bare noen få i tillegg til styret. Da bør en svelge skuffelsen raskt og gjøre det beste ut av situasjonen. Et lite møte kan ha andre kvaliteter enn et stort. Det kan utnyttes. Er det lagt opp til et foredrag, kan en snu det mer mot en dialog. Er det mindre enn 10-15, kan det være en ide å la alle sitte rundt ett langbord. En kan da oppleve at medlemmer som ikke pleier å ta ordet blir delaktig i samtalen.

5.5.6. Møteledelse ved valg på årsmøtet

Det er møtelederen som vanligvis gjennomfører valgene på et årsmøte. Lederen av valgkomiteen, eller en annen representant for denne, legger fram sin innstilling og eventuelt redegjør for valgkomiteens arbeid. Det står i vedtektene hvilke valg som skal være skriftlige. På lokale årsmøter kommer det ofte spørsmål om dette er nødvendig. Det skal gjennomføres skriftlige valg. Selv om det ikke er foreslått motkandidater, vil det være mulig å stemme blankt. Det høyner også statusen på vervet at valget gjennomføres formelt riktig. Ved valg som kan gjennomføres ved akklamasjon, skal du spørre om det er andre forslag og om noen krever skriftlig valg før du lar forsamlingen klappe.

Ved personvalg skal de som velges ha absolutt flertall. Det vil si at de må få mer enn 50% av stemmene. Dersom det er tre kandidater og ingen får mer enn halvparten av stemmene, skal det stemmes på nytt mellom de to som fikk flest.

Valgkomiteen skal også foreslå eventuelle godtgjørelser til tillitsvalgte. Det er greit med åpenhet rundt dette og det er vanlig at de tillitsvalgte er til stede under diskusjonen. Det kan komme mange ulike forslag som da må takles. Be om helt konkrete forslag i stedet for generelle om at det bør være mer eller mindre.

En vanlig regel er å stemme over utsettelsesforslag først, deretter det mest ytterliggående. Det er mest vanlig å avgjøre dette ved åpen votering, som håndsopprekning.

Ulike flertallsformer:

Simpelt flertall: Det forslaget som har fått flest stemmer, men ikke nødvendigvis flertallet av godkjente stemmer.

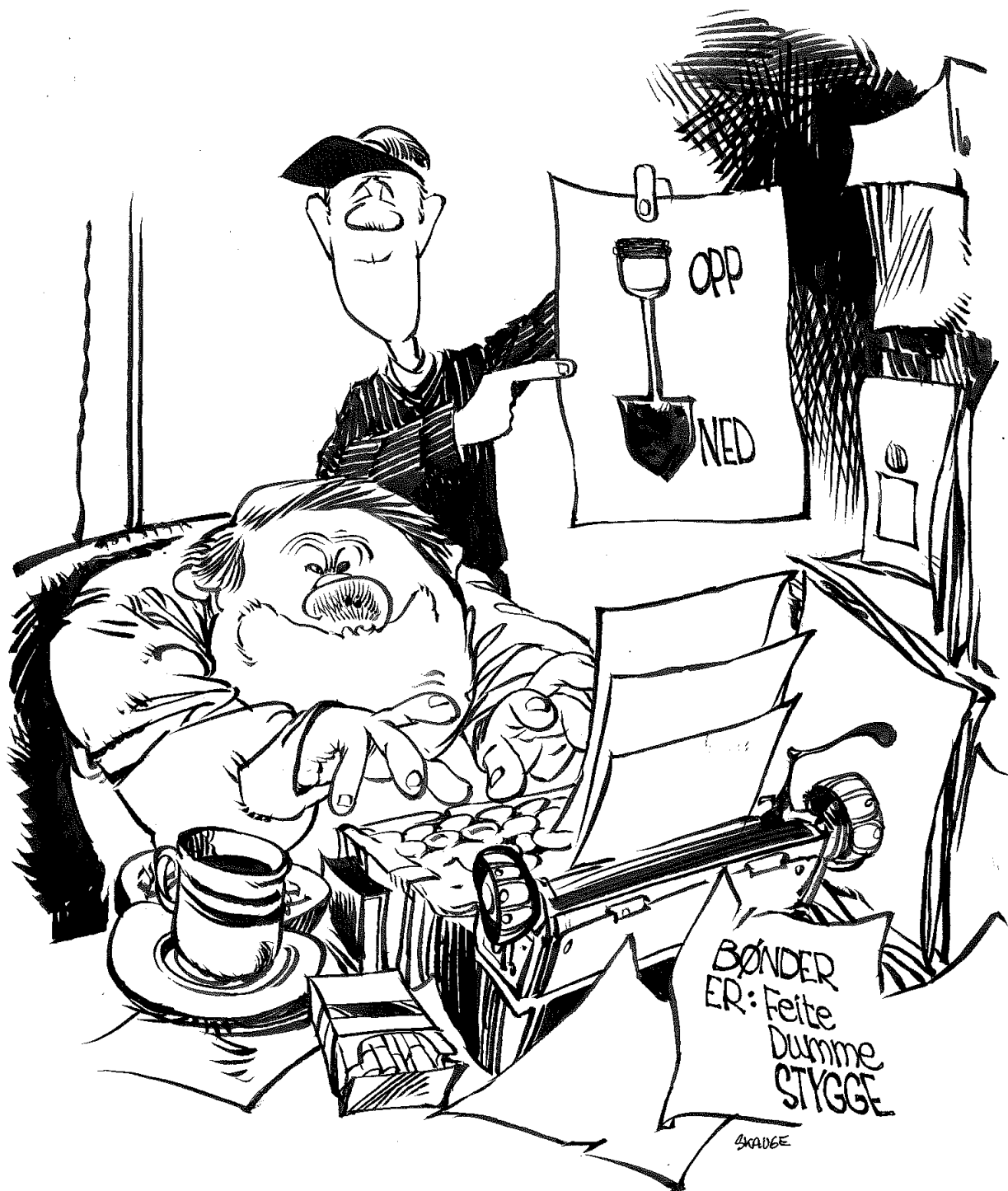
Absolutt flertall: Det forslaget som har fått mer enn halvparten av stemmene. Blanke stemmer er avgitte, godkjente stemmer. Vanlig ved personvalg.

Kvalifisert flertall: Forslaget må ha oppnådd et bestemt antall av stemmene, eks 2/3 eller ¾. Vanlig ved vedtektsendringer.

5.5.7. Avslutning av møtet

Avslutt møtet til oppsatt tid. Marker en avslutning på programmet. Vær raus med takking av de som har bidratt, også med det som ikke synes. En bør ha et bevisst forhold til om man vil gi en blomst eller gave til foredragsholdere. På årsmøter må styremedlemmer som går ut av styret takkes. Når det er lederskifte, må andre styremedlemmer ta initiativ til å avklare hvem som takker og evt kjøper gave til lederen som går av.

Noen typer møter avsluttes med sosialt samvær. Det bør da gis beskjed om at det ikke vil bli noen offisiell avslutning, men at folk må føle seg fri til å dra når det passer.



SKADGE

6. Valgkomitéarbeid

Valgene er en hovedsak på årsmøtet. Vi skal sikre oss tillitsvalgte som kan tjene organisasjonen, samtidig som vi er opptatt av at styret avspeiler våre interesser også næringspolitisk. Valgkomiteen har derfor en sentral oppgave. Komiteen skal velges av årsmøtet.

Arbeidet til valgkomiteen kan være:

- Å vurdere det sittende styret.
- Finne fram til og vurdere eventuelle nye kandidater.
- Å motivere og overtale, kanskje bønnfalle, lokke eller true kandidater til å si ja til et tillitsverk.
- Å legge fram et begrunnet forslag for årsmøtet.

Medlemmene i komiteen bør:

- Ha erfaring fra bondelagsarbeidet.
- Ha god personkunnskap.

Kanskje bør vi legge til at valgkomiteens medlemmer også kan trenge god overtalelseevne, for det er ikke alltid lett å få folk til å stille til valg. Da er det viktig å kunne gi et realistisk bilde av hva oppgaven vil innebære og å bruke tid på å diskutere de innvendinger som framføres.

Er det valgkomiteen eller årsmøtet som velger?

Svaret er helt klart, det årsmøtet som velger. Vi opplever ofte at valgkomiteens innstilling bli enstemmig vedtatt. Det er naturlig siden valgkomiteen har brukt tid og krefter på å diskutere og vurdere kandidatene. Det er likevel viktig å gjennomføre skriftlig valg der dette er vedtektsfestet. Da er det mulig å stemme blankt ved uenighet.

Er benkeforslag et nederlag for valgkomiteen?

I en levende og sunn organisasjon bør det fra tid til annen komme andre forslag enn det valgkomiteen legger fram. Det kan være tegn på at det er ulike syn på hvem som bør lede arbeidet i laget. Valgkomiteen bør likevel merke seg andre forslag og vurdere om de har gjort en grundig nok jobb og vært tilgjengelig nok for innspill underveis.

Hvordan overtale?

Noen ganger føler valgkomiteen at den største jobben er å overtale folk til å si ja. Det finner ingen lettvinnt løsning på dette. Men vi vil peke på noen tips.

Det er viktig at personen som spørres opplever at vi ønsker nettopp dem. Derfor er det viktig å undersøke litt om personen og vite hvilke egenskaper den har som vi er ute etter. Vi må passe oss for å si "Nå har alle andre sagt nei" eller "Vi trenger en kvinne i styret, derfor spør vi deg".

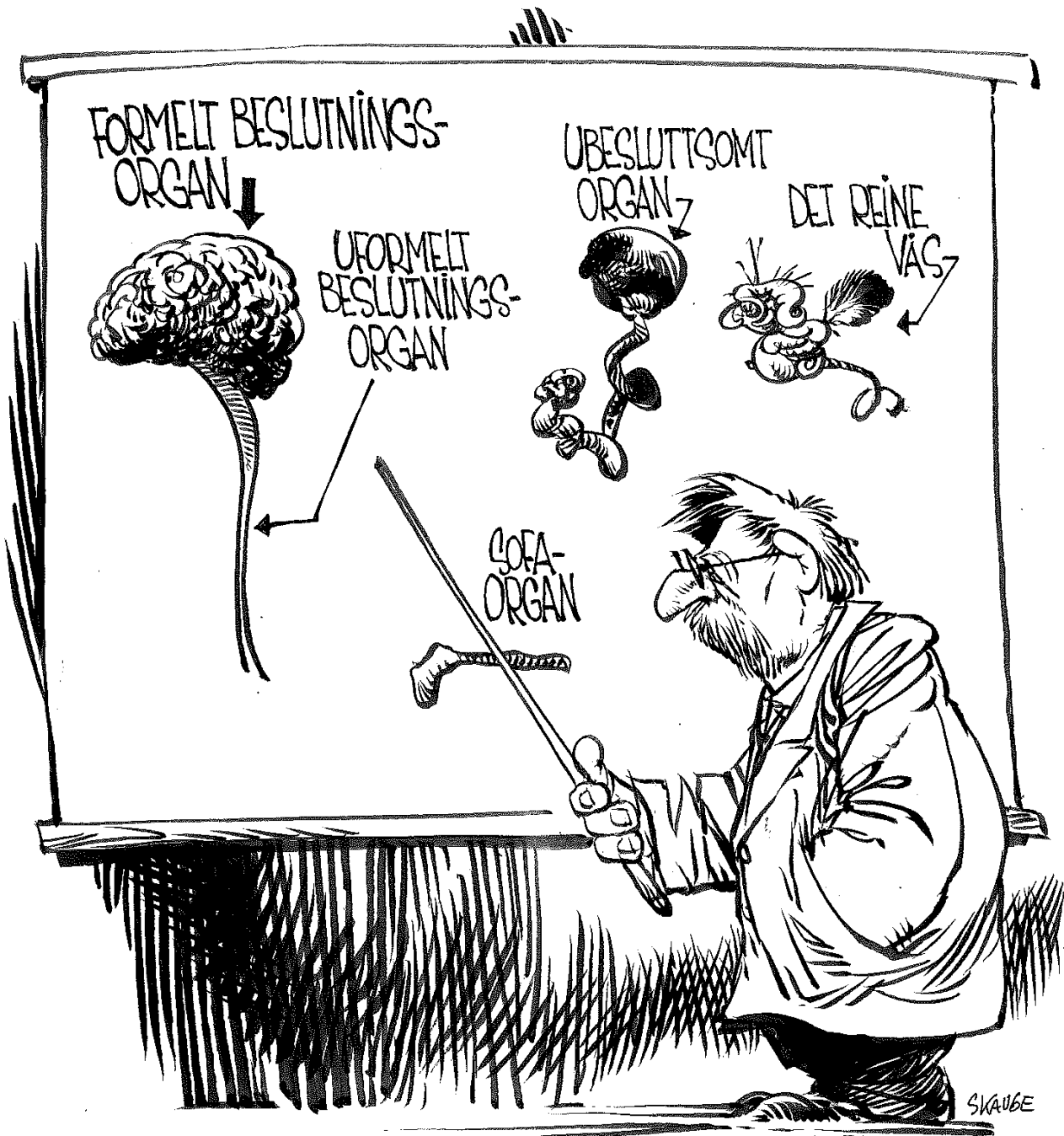
Det er viktig å gi et realistisk bilde av vervet. Å bagatellisere og si at det er nesten ingenting å gjøre er feil taktikk. Det krever selvfølgelig innsats å ta på seg et verk, og generelt ønsker folk å kunne utgjøre en forskjell dersom de først bli med.

En må være litt selger og argumentere for hva som er bra ved å engasjere seg. Føl deg fram om hva som er viktig for den personen du snakker med. Noen er opptatt av at de får økt innflytelse. Andre er mer opptatt av hva de kan lære, utvikle eller oppleve. Det er viktig å framheve hva slags organisasjonsapparat Norges Bondelag har. Lokallaga blir fulgt opp av et fylkeslag og et fylkeskontor som er opptatt av å legge ting til rette for lokallaga. De lokale tillitsvalgte blir også tilbudt opplæring og kurs, og fylket har møteplasser der en treffer tillitsvalgte fra andre lokallag. Å delta på eksempelvis ledermøter eller årsmøter i fylket oppleves av mange som inspirerende og hyggelig.

Gjennomføring av valget

På årsmøtet er det vanlig at en representant fra valgkomiteen legger fram innstillingen for årsmøtet. Han/hun kan også si noe om hvordan de har arbeidet og hva de har lagt vekt på. Det er viktig at nye styremedlemmer får en god start og en positiv inngang til vervet. Selv om det kanskje har vært vanskelig å få kandidater til å stille opp, trenger en ikke å fortelle dette.

Det er vanligvis møtelederen som gjennomfører selve valget, se kapittel 5.5.6.



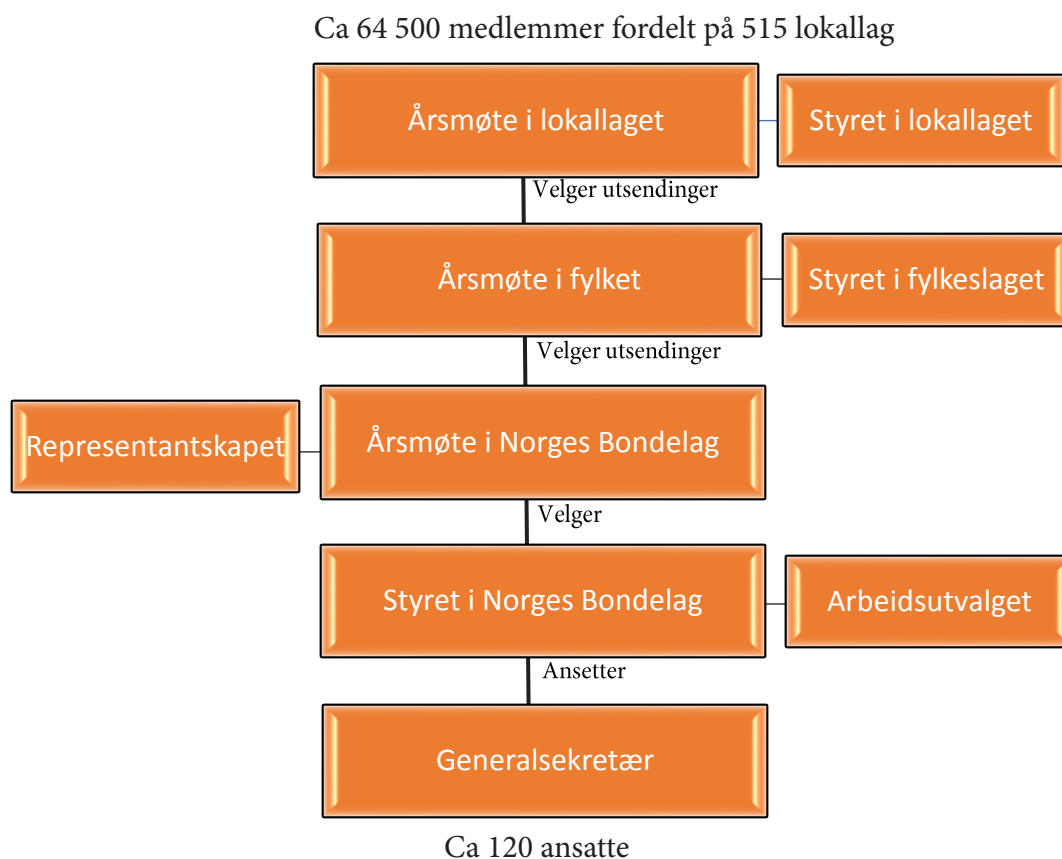
7. Litt bakgrunnsstoff om Norges Bondelag

Her vil vi gi en kort beskrivelse av hva Norges Bondelag og hvordan organisasjonen styres. Du finner mer informasjon om dette på nettsidene våre. Der finner du blant annet lover, historikk og vårt næringspolitiske program.

Målet er altså bedre betingelser for landbruket i Norge og middelet er organisasjonen Norges Bondelag. Med om lag 64.500 medlemmer, 515 lokallag, 18 fylkeslag, gode politiske kontakter og høy faglig kompetanse er vi en sterk organisasjon. Bondelaget mottar ikke statsstøtte, og er økonomisk og politisk uavhengig.

7.1. Hva er Norges Bondelag?

Norges Bondelag er den største interesseorganisasjonen for mat og landbruk i Norge. Vi arbeider for å bedre vilkårene for landbruket og synliggjøre landbrukets betydning for samfunnet, og har som mål å "samle alle som er, eller kjenner seg knyttet til bondeyrket, fremme felles saker, trygge landbruket og ivareta bygdene økonomiske, sosiale og kulturelle interesser" (fra formålsparagrafen i Lover for Norges Bondelag). Norges Bondelag forhandler hvert år med Staten om bondens inntektsmuligheter, og arbeider hele året med saker som angår landbrukets og bygdene framtid.



7.2. Hvem gjør hva i Bondelaget?

I Norges Bondelag jobber de tillitsvalget og ansatte sammen for å nå organisasjonens mål.

7.2.1. Norges Bondelag er en medlemsstyrt organisasjon

Medlemskapet i Norges Bondelag er personlig og alle er direkte medlemmer i Norges Bondelag sentralt. Medlemmene er organisert i lokal- og fylkeslag. Det er medlemmene som gjennom medlemsdemokratiet styrer arbeidet i Norges Bondelag.

Alle medlemmer har stemmerett i lokallaget, som velger utsendinger med stemmerett i fylkets årsmøte. Fra fylkesårsmøtene velges utsendinger til årsmøtet i Norges Bondelag som er organisasjons øverste myndighet.

Norges Bondelags årsmøte

Årsmøtet er Norges Bondelags høyeste myndighet, og består av ca. 170 valgte utsendinger.

Representantskapet

Representantskapet har en rådgivende funksjon i forhold til årsmøtet og styret.

Styret i Norges Bondelag

Styret har 12 medlemmer, 10 valgt av årsmøtet samt ett medlem fra styret i Norges Bygdekvinnelag og ett medlem fra styret i Norges Bygdeungdomslag. Tre av styremedlemmene velges blant Norges Bondelags medlemmer som er medlemmer av styret i de landsomfattende økonomiske organisasjonene i landbruket.

Arbeidsutvalget i Norges Bondelag

Styret har et arbeidsutvalg bestående av leder, de to nestlederne og ett styremedlem som styret velger. Arbeidsutvalget forbereder saker for styret ved å gi innstilling til vedtak, og kan dessuten avgjøre saker etter nærmere instruks av styret.

Årsmøte i fylkeslaget

Fylkesårsmøtet er den høyeste myndighet i fylkesbondelaget. Foruten vanlige årsmøtesaker, som valg, godkjenning av regnskap og årsmelding, skal fylkesårsmøtet bl.a.:

- Velge utsendinger til Norges Bondelags årsmøte.
- Behandle arbeidsplan for fylkeslaget.
- Behandle saker som lokallag har fremmet.

Lokallaga er sterkt representert i fylkesårsmøtet. Møtet har derfor stor betydning som kontaktforum for lokallaga. Årsmøtet gir lokallaga stor innflytelse når retningslinjene for fylkeslagets arbeid skal trekkes opp og gjennom valgene av tillitsvalgte til fylkeslaget og Norges Bondelags årsmøte.

Fylkesstyret

Fylkesstyret består av leder, nestleder og 3 styremedlemmer valgt av fylkesårsmøtet. Dessuten et medlem fra styret i fylkeslag av Norges Bygdeungdomslag og Norges Bygdekvinnelag. Fylkesstyret er bindeledd mellom Norges Bondelag og lokallaga. Det er også organisasjonens interesseorgan i forhold til fylkespolitiske saker.

Fylkesstyret skal føre saker fra lokallaget videre til Norges Bondelag. Videre har styret ansvar for arbeidsplanleggingen i fylkesbondelaget, og gjennomføringen av møter og kurs for tillitsvalgte i lokallaga.

Årsmøte i lokallaget

Alle medlemmer har møte- og stemmerett på lokallagsårsmøtet. Lokallagsårsmøtet gir enkeltmedlemmene mulighet til å påvirke sammensetningen av de styrende organene i bondelaget ved å velge lokallagets styre og utsendinger til fylkesårsmøtet.

Lokallagsstyret

Lokallagsleder og minst fire styremedlemmer velges av årsmøtet i lokallaget. Dessuten kan lokale NBU- og NBK-lag velge et medlem hver til lokallagsstyret. Styret konstituerer seg selv, det vil si at de velger nestleder, sekretær, kasserere og verveansvarlig innen styret. Lokallagsstyrets arbeidsoppgaver og funksjon er omtalt i eget kapittel.

7.2.2. Administrasjonen/sekretariatet
Norges Bondelag har omtrent 120 ansatte. Halvparten av disse bemanner de 17 fylkeskontorene. På hovedkontoret i Oslo er det ca 60 ansatte som er fordelt på ulike avdelinger. Sekretariatet i Norges Bondelag representerer høy fagkunnskap på områder innen næringspolitikk, økonomi og jus. Både fylkeskontorene og hovedkontoret ønsker kontakt med medlemmer og tillitsvalgte. Oversikt over fylkeskontor, avdelinger og ansatte finner du på www.bondelaget.no.

7.3. Saksbehandling

Medlemmer bør benytte lokallaget til å fremme sine saker. En gruppe eller organisasjon står mye sterkere enn enkeltpersoner overfor f.eks. kommunale myndigheter. Saker i Bondelaget skal så langt mulig løses på det organisasjonsmessige nivå hvor problemet ligger. Overfor myndighetene er det lokallaget som har kontakt med kommunen, fylkeslaget med fylket og sentralledet med de sentrale myndigheter.

Mange saker som behandles av styret i Norges Bondelag vil ha næringspolitisk betydning. Selv om det er styret som skal ta en avgjørelse, kan det være behov for å innhente råd og få et bredest mulig grunnlag å gjøre vedtaket på. En rekke saker blir derfor sendt til høring i lokal- og fylkeslag før styret gjør sitt vedtak. Et eksempel på dette er høring i forbindelse med jordbruksforhandlingene.

Gjennom Hovedavtalen for jordbruket av 1950 gis Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukerlag rett til å føre forhandlinger med Staten om priser på jordbruksprodukt og tiltak for næringa. I Norges Bondelag blir alle organisasjonsledd trukket inn i arbeidet med å gi råd til forhandlingsutvalget. Studie- og høringsmaterieell sendes hvert år til lokallaga og er et viktig ledd i denne prosessen.

En rekke viktige saker for landbruket og bygdene blir avgjort i politiske organ uten at Bondelaget har direkte innflytelse. Dette vil gjelde i lovsaker, skatte- og avgiftsvedtak i forbindelse med årlig statsbudsjett, planleggingsvirksomhet, internasjonal handelspolitikk o.l. Vi har i de senere år opplevd at disse sakene kan ha langt større konsekvenser enn selve jordbruksavtalen.

Vår innflytelse i slike saker er avhengig av den forståelse vi kan vinne for næringas interesser blant de som forbereder saken og de som gjør det endelige vedtaket. Derfor er det viktig med god kontakt med både politikere og saksbehandlere på alle nivå.

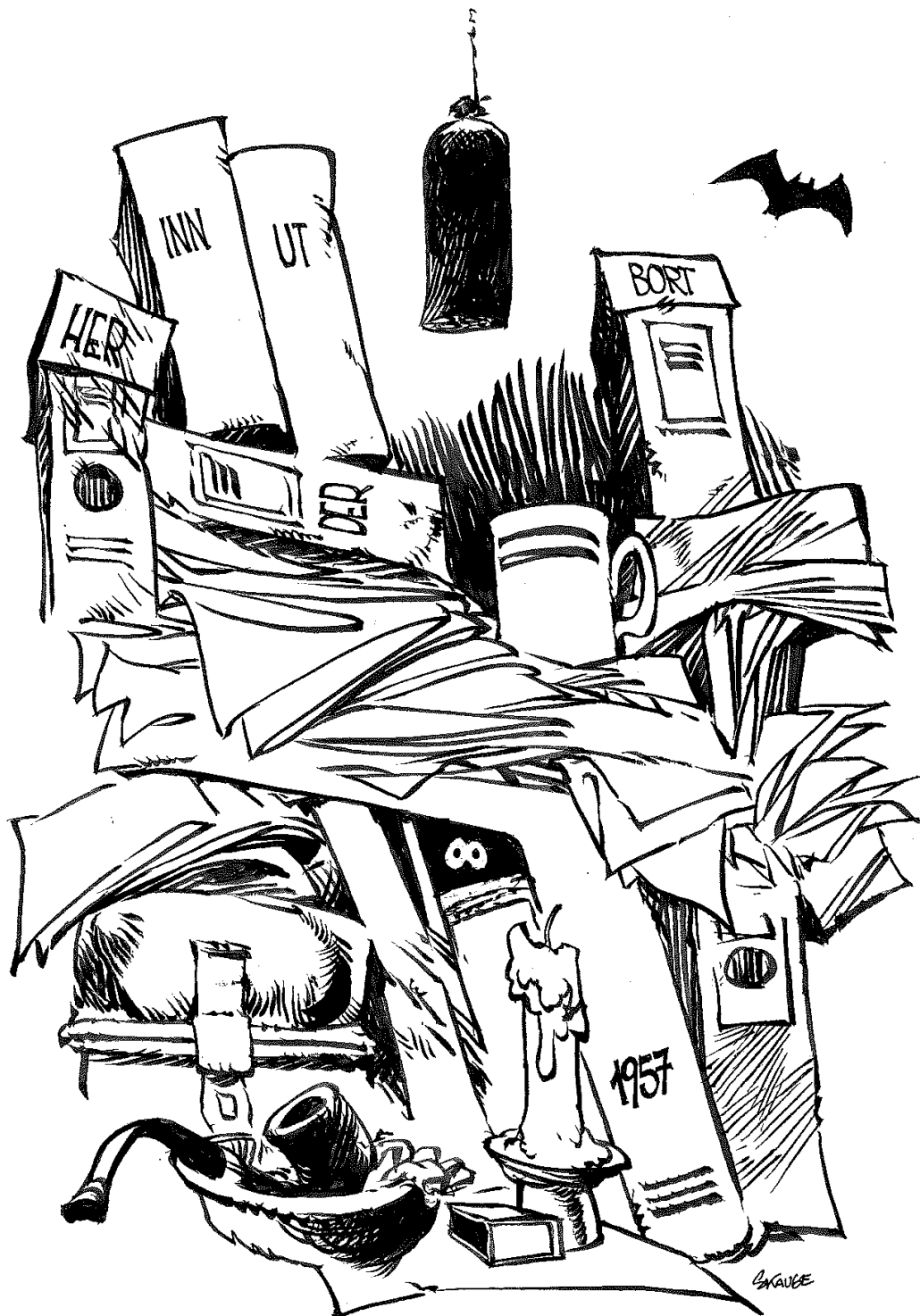
7.4. Tilknyttede og samarbeidende organisasjoner

Norges Bondelag har et nært samarbeid med Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag og samvirkeorganisasjonene i landbruket.

Med Bygdekvinnelaget og Bygdeungdomslaget skal det være gjensidig styrerepresentasjon på alle tre organisasjonsnivåer. Organisasjonene har kontorer i Landbrukets Hus i Oslo. Bondelagets fylkeskontor utfører også sekretariatsfunksjoner for NBK og NBU.

Samvirkeorganisasjonene i landbruket er gitt vedtektsbestemt representasjon i Norges Bondelags styre og representantskap. Samarbeidet med samvirkeorganisasjonene er også formalisert gjennom en avtale med Norsk Landbrukssamvirke. Leder i Norges Bondelag sitter i Norsk Landbrukssamvirkes styre. Norges Landbrukssamvirke har totalt 17 medlemsbedrifter. Norges Bondelag har avtale med Norsk Landbrukssamvirke om regionalt samarbeid.

I tillegg har Norges Bondelag eierinteresser, samarbeidsavtaler og andre måter for samarbeid med ulike organisasjoner for å kunne gi medlemmene best mulig service. Se nettsida www.bondelaget.no for mer informasjon om medlemsfordeler.



8. Studieplan

Lokallagshåndboka kan brukes i en studiering der styret i lokallaget lærer om organisasjons arbeid og arbeidet som tillitsvalgt. Studieplanen er forhåndsgodkjent av Studieforbundet næring og samfunn. Planen kan også brukes på kurs for tillitsvalgte i regi av fylkesbondelaget.

Regler for kurs/studiering:

- Tilbudet er offentliggjort når det utlyses til målgruppa.
- Det må føres frammøteliste, og kurset må vare minst 8 timer.
- Kurset godkjennes med to deltagere, som har deltatt minst $\frac{3}{4}$ av kurstimen.
- Det skal deles ut kursbevis.
- Innen to uker etter avsluttet kurs skal kurs rapport og frammøteliste sendes til Studieforbundet næring og samfunn. Dette kan gjøres elektronisk direkte i KursAdmin, eller sendes inn pr.post.

Se www.naeringogssamfunn.no for informasjon om KursAdmin og skjema for kursrapport og frammøteliste.

Mål:

- Deltagerne skal få grunnleggende opplæring i praktisk organisasjonsarbeid
- De skal få motivasjon og kunnskap som gjør dem i stand til å utføre jobben som tillitsvalgt i lokallaget

Målgruppe:

Lokallagsledere og styremedlemmer i lokale bondelag

Varighet:

8 timer fordelt på inntil fire møter/økter

Innhold:

- **Første samling:**
Å være tillitsvalgt i Norges Bondelag kapittel 1, 6 og 7
- **Andre samling**
Styrearbeid i lokallaget - kapittel 2 og 3
- **Tredje samling**
Aktiviteter og aktivitetsnivå - kapittel 4
- **Fjerde samling**
Å arrangere møter og møteledelse - kapittel 5

Materiell:

- Lokallagshåndboka
- Lover for Norges Bondelag
- Informasjonsark om lokallagsarbeid

Arbeidsmåte:

- Gjennomgang av aktuelle kapitler
- Diskusjon av spørsmålene til hvert kapittel
- Diskutere hvilken betydning det enkelte spørsmålet har for driften av eget lokallag
- Bruke aktuelle saker i eget lag som eksempel (lag en konkret arbeidsplan, planlegg et arrangement osv)

Spørsmål til diskusjon

Kapittel 1 Å være tillitsvalgt

Hva motiverer dere til å ta på dere et verv som tillitsvalgt?

Se på ulike muligheter dere har som tillitsvalgt på side 8 i Lokallagshåndboka. Hvilke av disse punktene er viktig for dere?

Opplever dere det vanskelig å finne en balanse mellom hva dere selv mener i en sak og hva medlemmene dere representerer mener?

Hvordan kan dere som tillitsvalgte finne ut hva medlemmene mener i en spesiell sak?

Kapittel 2 Lokallaget - grunnfjellet i Norges Bondelag

Er dere enig i utsagnet om at lokallaga er grunnfjellet i organisasjonen? Hvorfor eller hvorfor ikke?

Hva mener dere er de viktigste oppgaven til lokallaget?

Har dere opplevd, eller kan tenke dere, situasjoner der lokallagets holdninger kan komme i konflikt med enkeltmedlemmer? Hva kan gjøres for å forebygge konflikter?

Kapittel 3 Styrearbeid i lokallaget

Hvordan opplevde dere å være nye tillitsvalgte, og er dere selv bevisste på å ta i mot nye styremedlemmer på en god måte?

Har dere gode rutiner for gjennomføring av styremøtene? Hva fungerer godt og hva kan bli bedre?

Hvordan kan dere gjennomføre styremøter som både er effektive og hyggelige?

Kapittel 4 Aktiviteter i lokallaget

Gå igjennom informasjonsarket om aktivitetsnivå i lokallaget. Hva mener dere er rett aktivitetsnivå i deres lag?

Hvorfor er det viktig å få vedtatt en konkret arbeidsplan på årsmøtet?

Diskuter balansen mellom utadrettede aktiviteter og aktiviteter for egne medlemmer.

Kapittel 5 Arrangering av møter

Hva mener dere er et vellykka møte? Hvilke spesielle utfordringer opplever en møteleder som kjenner forsamlingen godt?

På hvilken måte betyr god møteledelse noe for om et møte blir bra?

På hvilken måte tar dere vare på erfaringene fra aktiviteter dere gjennomfører slik at tillitsvalgte etter dere kan ha nytte av det?

Kapittel 6 Hva er Norges Bondelag?

Hvilke muligheter og utfordringer gir formålsparagrafen for arbeidet i Bondelaget?

Hvordan er arbeidet i lokallaget med og oppfyller formålet til Bondelaget?

Kapittel 7 Hvem gjør hva i Norges Bondelag?

På hvilken måte kan enkeltmedlemmenes meninger prege bondelagets beslutninger?

Norges Bondelag har ca 120 ansatte og ca 3000 tillitsvalgte.

- Hva skiller de ansattes og de tillitsvalgtes oppgaver?
- Hvilke styrker og svakheter gir dette organisasjonen?

Har dere lokalt samarbeid med Bygdekvinnelaget eller Bygdeungdomslaget?

Materiell for lokallagsdrift

På www.bondelaget.no finnes det på forsiden en knapp som heter "For lokallag og tillitsvalgte". Her finnes det mye praktisk informasjon.

Noe av det som finnes på nettsidene:

Drift av lokallag

- Maler for innkalling og saksliste
- Tips til lokallagsaktiviteter
 - Årshjul
 - Arbeidsplan
 - Vervehåndbok
 - Mediehåndbok

Lokallagsarbeid for styret

Med oversikt over styrets oppgaver og forslag til arbeidsfordeling

Økonomisider for kasserer

Med informasjon om kasserers oppgaver og eksempler til hjelp i økonomiarbeidet

Studiearbeid i Bondelaget

Tilskudd og satser, Regler for kurs og studieringer

Årsmøte i lokallaget

Eksempler på innkalling, protokoll, årshjul og saksliste"

Nyhetsbrev sendt fra Norges Bondelag ligger bak "min side".



NORGES BONDELAG

bondelaget.no

